

Buda Ferenc

Ha dióhéjban lakom is

Mindenekelőtt meghatott örömmel köszöntöm szeretett szülővárosom polgárait, kicsinyeket és nagyokat, fiatalokat és „félíg” fiatalokat, legfőképp pedig a könyvek kedvelőit, az olvasni szeretőket.

Vörösmarty Mihály óta sokaknak – ám talán így is mondhatnám: sokunknak – támadt késztetése eltöprengeni, elagyalni az általa versbe fogalmazott kérdésen: vajon „(M)ent-e könyvek által a világ elébb?”

S ha ment, hát hová? Mely irányba?

Hogy napjainkban, a bő két évtizede reményekkel ránk köszönő 21. század első negyedének a vége felé hol tart s miféle esélyeket kínál fel – avagy: tagad meg tőlünk –, azt nagyjából láthatjuk s tapasztalhatjuk. E rövid köszöntő szűkös kereteit azonban szétfeszítené, ám egyben össze is gabalyítaná, a hallgatóságot pedig (velem együtt) módfelett lehangolná, ha az időről időre rám telepedő kétségeknél s aggodalmaknál engedve elindulnék ezen a csapáson.

Másoknak, de magamnak is szánt biztatásul inkább arról ejtenék néhány szót, hogy az én világom, ez a személyre, testre szabott, ám idővel egyre táguló mikrokozmosz milyen sokat köszönhet a könyveknek. A tőlük kapott serkentő impulzusok, az általuk, belőlük nyert változatos ismeretek híján aligha vált volna belőlem az, aki vagyok.

Ezt – mint annyi mindent az életemben – elsősorban Anyámnak köszönhetem. Kíváncsi kérdéseimre türelemmel válaszolgatva ő mondogatta meg nekem, hogy az unokatestvéremről rám maradt – kissé viseltes – ábécés könyvben melyik betű milyen hangot jelöl, s miután merő kalandvágyból iskolás korom előtt jó két esztendővel olvasni megtanultam, az első „igazi” könyveket is Ő adta a kezembe.

Hosszabban s részletesebben írtam minderről *Világ, világom* című könyvemben, ám itt is el kell mondanom, hogy az én iskolázatlan Édesanyám, aki mindössze két évig járhatott iskolába, csálthatatlan érzéssel választotta ki s adta sorra a kezembe a szellem valódi értékeit megtestesítő könyveket. Pallérozódásához persze nagyban hozzájárult az a körülmény, hogy árván maradt kis kamaszlányként évekig szolgált Varga Miklós tanító úr családjában, mint az egyetlen kicsi sarj gondozója, szárazdadája.

Az első igazán komoly könyvajándék, amit 1942 húsvétjára Tőle kaptam: Petőfi Sándor *Összes Költeményeinek* egy általa is megfizethető, olcsó kiadása.

A második: ugyanazon háborús esztendő karácsonyára Carlo Collodi meseregénye Pinocchio-ról, a nagyon esendő, nagyon emberi, hazudós kis fabáburól.

S aztán – mára már elfelejtett sorrendben – következtek a magyar irodalom remekei: Arany János, Jókai, Gárdonyi – és így tovább.

A háború utáni időszakban fontos könyvbeszerzési forrás volt a szerdánként-szombatoként életre kelő zsidóvásár: a „zsidógó”. Ez akkortájt a Kassai út eleje táján, a kis kereszt alakú tornyot viselő katolikus templom melletti térségen működött, és sajátos, megismételhetetlen hangulatával, vissza-visszatérő alakjaival roppant eredeti színtere volt a város – hadd mondjam így – „közéletének”.